

Przemysław Chylarecki, Konrad Sachanowicz, Artur Gołowski

NALOT RYBITWY BIAŁOSKRZYDŁEJ *Chlidonias leucopterus* W ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ POLSCE W ROKU 1996

Rybitwa białoskrzydła nielicznie gnieździ się przede wszystkim we wschodniej Polsce. Ptaki przelotne są regularnie widywane także głównie w tej części kraju (Tomiałojć 1990). W maju i czerwcu w roku 1996 odnotowano w środkowo-wschodniej Polsce nalot tego gatunku o niespotykanej dotąd liczebności (tab.). W 145 obserwacjach stwierdzono łącznie 2578 osobników. Z tej liczby 84,8% stwierdzono nad rzekami, 11,6% nad wodami stojącymi (stawy, zb. zaporowe) i 3,6% z dala od wody (przelatujące nad miastami, polami itp.). Najwięcej rybitw odnotowano w dolinie Bugu koło Mołożewa i w okolicach Siedlec, gdzie prowadzono regularne obserwacje (tab.). We wcześniejszych latach przy podobnej intensywności obserwacji w tych miejscach rybitwy białoskrzydłe widywano w małej liczbie, i nie w każdym roku (niepubl. dane autorów).

Pierwsze rybitwy zanotowano 1 V na stawach rybnych w Korytnicy i na zb. Bugaj w Piotrkowie Trybunalskim. Dzień później w kilku miejscach obserwowano stada do 80 ptaków, a szczyt liczebności przypadł na 3 V – 888 os. w 25 stadach (tab.). Wysoka liczebność przelotnych ptaków utrzymywała się do 12 V, w późniejszych terminach rybitwy były widywane nielicznie, a właściwy przelot wygasł w połowie czerwca (ryc.).

Tab. Zestawienie obserwacji rybitwy białoskrzydłej w środkowo-wschodniej Polsce w maju i czerwcu 1996

Table. Observations of the white-winged black tern in central-eastern Poland in May and June 1996. (1) - Date, (2) - Number of birds (Number of flocks), (3) - Location (community, province), (4) - Observers

Data (1)	Liczba ptaków, (Liczba stad) (2)	Miejsce (gmina, województwo) (3)	Obserwatorzy (4)
1 V	3 (1)	Korytnica, gm. Sobków, woj. kieleckie	M. Polak
1 V	1	Zb. Bugaj, Piotrków Tryb.	M. Wężyk
2 V	106 (6)	Mołożew, gm. Jabłonna, woj. siedleckie	PC, KS
2 V	87 (4)	Stare Mokransy, gm. Zalesie, woj. białkopodlaskie	M. Rzepała
2 V	8 (1)	Zb. Siemianówka, gm. Michałowo, woj. białostockie	AG, Z. Kasprzykowski
3 V	696 (20)	Mołożew	PC, KS
3 V	3 (2)	Wirów, gm. Jabłonna, woj. siedleckie	KS
3 V	40 (1)	Stańków, gm. Chełm	P. Rózyć
3 V	100 (1)	Burchate, gm. Boćki, woj. białostockie	R. Lasecki
3 V	49 (1)	Łosice, woj. białkopodlaskie	M. Rzepała
4 V	481 (8)	Mołożew	PC, KS
4 V	15 (1)	Hajnówka, woj. białostockie	E. Pugacewicz
5 V	28 (5)	Mołożew	PC
6 V	156 (5)	Mołożew	PC
6 V	130 (2)	Siedlce	AG
6 V	75 (2)	Budy Stare, gm. Brańczęzyk, woj. ostrołęckie	J. Zawadzki
6 V	20 (1)	Kamieńczyk, gm. Sterdyń, woj. siedleckie	J. Zawadzki
7 V	26 (3)	Mołożew	PC
8 V	131 (11)	Mołożew	PC
8 V	25 (1)	Kozienice, woj. radomskie	M. Rębiś
8 V	1	Modrzejowice, woj. radomskie	G. Osojca
8 V	19 (3)	Siedlce	KS, AG
8 V	22 (2)	Tyrzyn, gm. Maciejowice, woj. siedleckie	J. Dyczkowski

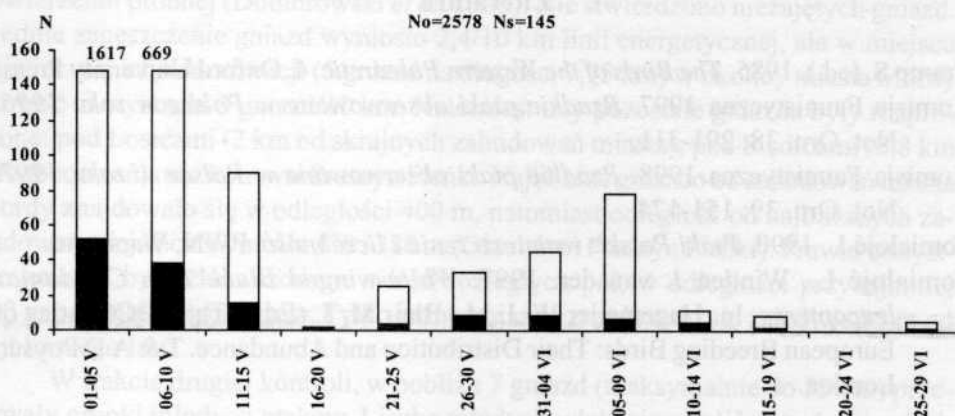
cd. tabeli

9 V	38 (2)	Mołożew	PC
9 V	9 (1)	Rumoka, gm. Lipowiec Kośc., woj. ciechanowskie	K. Antczak, P. Pagórski
10 V	17 (4)	Mołożew	PC
11 V	7 (1)	Mołożew	PC
11 V	2 (1)	Nowosiółki, gm. Zalesie, woj. białkopodlaskie	M. Rzępała
11 V	6 (2)	Zb. Siemianówka	E. Pugacewicz
11 V	8 (1)	Kondratki, gm. Michałowo, woj. białostockie	E. Pugacewicz
11 V	15 (1)	Brok, woj. ostrołęckie	R. Wyszyński
12 V	11 (2)	Mołożew	PC, KS
12 V	4 (1)	Kózki, gm. Sarnaki, woj. białkopodlaskie	KS
12 V	4 (1)	Zajęczniki, gm. Drohiczyn, woj. białostockie	KS
12 V	7 (1)	Wólka Zamkowa, gm. Drohiczyn, woj. białostockie	KS
12 V	20 (1)	Zb. Siemianówka	M. Ostański, D. Szlama, Z. Wasiński
12 V	1	Cieklińsko, woj. kieleckie	W. Błędowski
12 V	2 (1)	Białobrzegi, woj. radomskie	S. Chmielewski, J. Szewczyk
13 V	1	Falenty, gm. Raszyn, woj. warszawskie	J. Zawadzki
15 V	2 (1)	Kyniewo, gm. Ostrów Maz., woj. ostrołęckie	R. Wyszyński
18 V	2 (1)	Siedlce	KS
22 V	20 (1)	Modlin, woj. warszawskie	W. Ciurzycki
23 V	4 (2)	Siedlce	KS, L. Wróblewski
25 V	2 (1)	Mołożew	AG, Z. Kasprzykowski
27 V	2 (1)	Horbów, gm. Zalesie, woj. białkopodlaskie	M. Rzępała
28 V	6 (1)	Siedlce	KS, L. Wróblewski
29 V	23 (6)	Tyrzyn	J. Dyczkowski
30 V	2 (1)	Podłaźnie, gm. Supraśl, woj. białostockie	Z. Lewartowski
31 V	4 (1)	Bielawa, gm. Konstancin Jez., woj. warszawskie	I. Krasnordębski
31 V	7 (1)	Zb. Sulejowski, woj. piotrkowskie	M. Wężyk, T. Janiszewski
1 VI	17 (5)	Siedlce	KS, AG
2 VI	3 (1)	Łoje Awissa, gm. Radzików, woj. łomżyńskie	Z. Lewartowski
4 VI	4 (1)	Szostakowo, gm. Hajnówka, woj. białostockie	E. Pugacewicz
5 VI	1	Tyrzyn	J. Dyczkowski
5 VI	25 (1)	Odrynki, gm. Narew, woj. białostockie	Z. Lewartowski
7 VI	26 (3)	Prostyń, gm. Małkinia, woj. ostrołęckie	H. Kot
9 VI	2 (1)	Rumoka	K. Antczak, P. Pagórski

cd. tabeli na nastęnej stronie

cd. tabeli

9 VI	25 (1)	Bystre, gm. Boćki, woj. białost	Z. Lewartowski
12 VI	11 (4)	Rybaki, gm. Miastkowo, woj. łomżyńskie	A. Dmoch
13 VI	1	Bokiny, gm. Łapy, woj. białostockie	Z. Lewartowski
15 VI	9 (2)	Zb. Siemianówka	AG, Z. Kasprzykowski
25 VI	3 (1)	Chytra, gm. Hajnówka, woj. białostockie	E. Pugacewicz
28 VI	3 (1)	Biała Straż, gm. Kleszczele, woj. białostockie	E. Pugacewicz

Ryc. Fenologia przelotu rybitwy białoskrzydłej w środkowo-wschodniej Polsce w maju i czerwcu 1996; słupek biały - liczba osobników, słupek czarny - liczba stad; odstępy 5-dniowe

Fig. Phenology of the white-winged black tern flight in central-eastern Poland in May and June 1996; open bar - number of individuals, filled bar - number of flocks; five-day intervals

Rybitwy przelatywały w stadach dochodzących do 300 os. Średnia liczba osobników w stadzie wynosiła 17,8, ale była bardzo zróżnicowana w okresie migracji. W początkowej fazie przelotu (do 12 V) średnia ta wynosiła 22,8 os., a później tylko 5,0 osobników.

Większość ptaków nie zatrzymywała się dłużej w miejscu obserwacji. Zebrano znaczną ilość danych o kierunku, w jakim wędrowały rybitwy, ale był on zdeterminowany biegiem rzeki. Trudno w takim przypadku wnioskować o przelocie wyraźnie ukierunkowanym geograficznie. W Mołóżewie nad Bugiem, aż 81% ptaków ($N = 1659$) oraz 71% stad ($N = 68$) przelatywało w dół rzeki, czyli na zachód.

Obecnie, w Europie rybitwa białoskrzydła najliczniej gnieździ się na Białorusi, gdzie w ostatnich latach zanotowano wzrost liczebności. Także w krajach nadbałtyckich (Litwa, Łotwa) rybitwa ta zwiększa swoją liczebność w przeciwieństwie do populacji zasiedlających Ukrainę i południową Rosję, gdzie odnotowano spadek

liczby par lęgowych (Tomiałoć & Winden 1997). Niewykluczone, że to właśnie ze zmianami liczebności na Białorusi należy wiązać wzrost populacji lęgowej i przelotnej tego gatunku w Polsce. W roku 1996 ptaki zatrzymały się w środkowo-wschodniej części kraju prawdopodobnie ze względu na wysoki poziom wody w rzekach i zalanie dolin na rozległych obszarach, a liczba par lęgowych przekroczyła 3000 (Komisja Faunistyczna 1997, 1998). W pozostałej części Polski w roku 1996 nie odnotowano szczególnie liczego przelotu wiosennego.

Autorzy serdecznie dziękują wszystkim osobom wymienionym w tabeli za przekazanie własnych, niepublikowanych obserwacji.

Literatura

- Cramp S. (ed.). 1985. *The Birds of the Western Palearctic*. 4. Oxford University Press.
- Komisja Faunistyczna 1997. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1996*. Not. Orn. 38: 291-311.
- Komisja Faunistyczna 1998. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 1997*. Not. Orn. 39: 151-174.
- Tomiałoć L. 1990. *Ptaki Polski: rozmieszczenie i liczebność*. PWN, Warszawa.
- Tomiałoć L., Winden J. van der. 1997. *White-winged Black Tern *Chlidonias leucopterus**. In: Hagemeijer W. J. M., Blair M. J. (Eds.) *The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance*. T & A D Poyser, London.

Adres do korespondencji:

Artur Gołowski, Katedra Zoologii Akademii Podlaskiej, ul. Prusa 12, 08-110 Siedlce, e-mail: artgo@ap.siedlce.pl

ABUNDANT PASSAGE OF THE WHITE-WINGED BLACK TERN *Chlidonias leucopterus* IN CENTRAL-EASTERN POLAND IN 1996

Summary

In the spring of 1996, 2,578 white-winged black terns were recorded in 145 surveys in central-eastern Poland, including 84,8% along rivers, 11,6% across standing waters (ponds, dam reservoirs), and 3,6% far away from waters. The first birds were recorded on 1 May, peak numbers occurred on 3 May, and last birds were noted at the end of June (Table, Fig.). Terns moved in flocks of maximum 300 individuals. The mean flock size was 17,8 individuals, but in the initial phase of the passage (until 12 May) the mean was 22,8 individuals, and later only 5 individuals. This abundant flight was most probably a consequence of high water level in rivers, inundation of large areas of river valleys in this part of the country, and also of an increase in the breeding population of this species in neighbouring countries (Belarus, Lithuania and Latvia). In the remaining parts of Poland, the number of passing birds did not differ from that in earlier years.